

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2015-2016 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
_____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.130102 «Соціальна робота»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2015-2016 навчальний рік

Робоча програма «Основи соціальної роботи» для студентів за напрямом підготовки «Соціальна робота»

Розробники: Н.А. Клішевич, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Н.Є. Тимошенко, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Протокол від «28» серпня 2015 року № 6

Завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
_____ (Т.Г. Веретенко)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.
Заступник директора Інституту людини _____ Н.А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Модуль I. Генеза соціальної роботи

Змістовий модуль 1

Змістовий модуль 2

Модуль II. Теорія соціальної роботи

Змістовий модуль 1

Змістовий модуль 2

Модуль III. Деонтологія соціальної роботи

Змістовий модуль 1

Змістовий модуль 2

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи соціальної роботи»

V. Плани семінарських занять

VI. Завдання для самостійної роботи

Картка самостійної роботи студента

VII. Система поточного та підсумкового контролю

VIII. Методи навчання

IX. Методичне забезпечення курсу

X. Питання до екзамену

XI. Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Соціальна робота належить до професій, які формуються та утверджуються для задоволення нагальних потреб суспільства і його громадян. Вона створює належні умови не лише для соціального забезпечення окремих індивідів, груп, громад, але й для розвитку їх спроможності вибудовувати своє життя, мобілізуючи внутрішні та зовнішні ресурси для подолання складних життєвих обставин.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студенти першого (бакалаврського) освітньо-професійного рівня відповідно алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Основи соціальної роботи», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Курс «Основи соціальної роботи» підготовлений для студентів за напрямом підготовки «Соціальна робота».

В умовах формування інноваційного суспільства функціональними особливостями освіти виступає не тільки здатність надавати тим, хто навчається, певний обсяг знань та навичок, але й підвищувати здатність до сприйняття та використання на практиці нових наукових ідей, формувати новаторські здібності, ініціативу тощо.

Мета курсу – дати студентам цілісне уявлення про становлення і розвиток соціальної роботи в Україні на різних історичних етапах; основи соціальної роботи як теорії, практики, навчальної дисципліни та професійної діяльності; основні поняття і категорії соціальної роботи; соціальна робота як парадигмальну теорію і практику; основи професійної етики соціального працівника, етичної комунікації та навичками їх реалізації у практичній діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з генезою соціальної роботи;
- показати якісні зміни соціально-педагогічних ідей в практиці соціальної роботи на різних історичних етапах;
- сприяти отриманню знань про сутність та особливості соціальної роботи як фаху, основних аспектів професійної діяльності;
- простежити специфіку виникнення достатньо нового для України професійного виду діяльності.
- сприяти формуванню усвідомлення важливості етичних принципів та норм у сфері соціальних послуг,
- оволодіння професійно-етичними якостями майбутніми соціальними працівниками,
- сприяти формуванню вміння регулювати власну поведінку у різноманітних ситуаціях професійної діяльності.

Після опанування курсу студенти мають володіти **знаннями** щодо:

- основних тенденцій розвитку соціальної роботи;
- особливостей розвитку соціальних ідей в різні історичні періоди;
- основних напрямів розвитку теорії і практики соціальної роботи від найдавніших часів до XXI століття;
- сутності соціальної роботи як теорії, практики, навчальної дисципліни та професійної діяльності;
- значення теорій для практики соціальної роботи;
- ролі теорій соціальної роботи в діяльності соціальних служб і їх фахівців;
- характеристик базових теорій соціальної роботи

- особливостей методів індивідуальної, групової соціальної роботи та роботі в громаді

- основних етичних концепціях;
- визначення етичних проблем і дилем;
- кваліфікаційні вимоги до професійної діяльності соціального працівника; моделі прийняття етичних рішень; цінності, принципи, ролі фахівців соціальної сфери;
- підходи до прийняття етичних рішень;
- існуючі кодекси етики соціальних працівників

Після опанування курсу студенти мають володіти **вміннями**:

- аналізувати тенденції еволюції української соціальної роботи; основні положення першоджерел та зміст наукової літератури;
- застосовувати базові теорії соціальної роботи у практичній діяльності;
- диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціальної роботи;
- добирати адекватні методи соціальної роботи відповідно до різних груп клієнтів;
- аналізувати питання реального стану соціальної роботи;
- керуватись моделями прийняття рішень конкретних етичних проблем;
- використовувати категоріально-понятійний апарат етики соціальної роботи та деонтології;
- формувати особисте бачення професійної ситуації й самостійно визначати морально-етичні шляхи її вирішення.

Компетенції студентів:

професійно-базові: *деонтологічна:* знання та дотримання етичних принципів діяльності як з погляду професійної чесності, так і з погляду розуміння можливого впливу на особистість, соціальну групу, соціальну ситуації; повага до гідності кожної людини; вміння бути толерантними та стриманим до різних емоційних проявів клієнтів, за різних обставин зберігати емоційну стабільність; *організаційна:* визначити, конкретизувати та вибудувати ієрархію завдань у професійній діяльності; налагоджувати взаємозв'язки організацій і установ державного і недержавного секторів сфери соціального захисту населення; *діагностична:* здатність розуміти почуття, проявляти емпатію, співчувати людям.

професійно-спеціальні: *розуміння основ соціальної політики:* аналіз основних тенденцій розвитку сучасної соціальної політики, шляхів подолання соціальних проблем

програмні результати навчання: знання теоретичних основ соціальної роботи; знання та здатність дотримуватися етичних принципів соціальної роботи; здатність визначати та враховувати у роботі різні рівні фізичного, психічного, соціального, духовного, інтелектуального розвитку особистості, її потреби, цінності тощо.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 210 год., з них 46 год. – лекції, 38 год. – семінарські заняття, самостійна робота з підготовки до екзамену – 30 год., самостійна робота – 84 год., модульний контроль - 12 год.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Основи соціальної роботи» завершується екзаменом.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Галузь знань <i>1301 «Соціальне забезпечення»</i>	Обов'язкова
	напрямок підготовки <i>6.130102 «Соціальна робота»</i>	
Змістових модулів – 12		Рік підготовки
		1-й, 2-й
Загальна кількість годин – 210		Семестр
		1-2-3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	освітньо-професійний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції
		46 год.
		Семінарські
		38 год.
		Модульний контроль
		12 годин
		Самостійна робота
		84 год.
		Самостійна робота з підготовки до екзамену:
30 годин		
Вид контролю		
екзамен		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ пп	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Самостійна робота з підготовки до екзамену	Самостійна робота	Підсумковий контроль
МОДУЛЬ I. ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ									
<i>Змістовий модуль 1 Витоки соціальної роботи</i>									
1.	Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні	8	4	2		2		4	
2.	Церковна, державна, світська соціальна допомога у XIV-XVII ст. в Україні	8	4	2		2		4	
3.	Соціальна підтримка різних категорій населення в XVII - XIX ст.	8	4	2		2		4	
4	Діяльність земств щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення	12	6	2		4		4	2
Разом		36	18	8		10		16	2
<i>Змістовий модуль 2 Становлення та розвиток соціальної роботи в Україні</i>									
5	Розвиток вітчизняної практики соціальної роботи на початку XX століття	6	2	2				4	
6	Соціальна підтримка дітей в 30-70-х рр. XX ст.	8	4	2		2		4	
7	Соціальна робота в Україні наприкінці XX – початку XXI ст.	10	4	2		2		4	2
Разом		24	10	6		4		12	2
МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ									
<i>Змістовий модуль 1 Соціальна робота як теорія, практика та навчальна дисципліна</i>									
1	Теоретичні основи соціальної роботи	5	2	2				3	
2	Тезаурус соціальної роботи	9	6	4		2		3	
3	Сутність та структура соціальної роботи як професійної діяльності	7	2	2				3	2
Разом		21	10	8		2		9	2
<i>Змістовий модуль 2 Характеристика базових теорій соціальної роботи</i>									
4.	Парадигми та теорії соціальної роботи	8	4	2		2		4	
5.	Психологічні теорії соціальної роботи	9	4	2		2		5	
6.	Соціологічні теорії соціальної	9	4	2		2		5	

	роботи								
7.	Комплексні теорії соціальної роботи	13	6	4		2		5	2
	Разом	39	18	10	0	8		19	2
МОДУЛЬ III. ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ									
<i>Змістовий модуль 1 Професійно-етичні основи соціальної роботи</i>									
1.	Деонтологія в етичній системі цінностей соціальної роботи	8	4	2		2		4	
2.	Нормативно-правове поле етики соціальної роботи	8	4	2		2		4	
3.	Професійний обов'язок та професійна відповідальність у соціальній роботі	10	4	2		2		4	2
	Разом	26	12	6		6		12	2
<i>Змістовий модуль 2 Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника</i>									
	Професійно-особистісні якості соціального працівника	8	4	2		2		4	
	Особливості професійно-етичної свідомості соціального працівника	8	4	2		2		4	
	Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи	8	4	2		2		4	
	Особливості професійного етикету соціального працівника	10	4	2		2		4	2
	Разом	34	16	8		8		16	2
	<i>Разом за навчальним планом</i>	210		46	0	38	30	84	12

III. ПРОГРАМА

МОДУЛЬ I

ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1 *Витоки соціальної роботи*

Лекція 1. Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні (2 год.)

Виховання та соціальна підтримка дітей у стародавніх слов'ян. Вплив Хрещення Русі на характер, форми допомоги та підтримки різних категорій населення. Формування християнської концепції допомоги. Перші законодавчі акти щодо підтримки вразливих категорій населення (Устав Володимира Святославовича). „Руська правда” як прообраз сучасних соціальних програм. Церковно-монастирська форма опіки. Основні форми княжої благодійності. Початок християнської благодійності за правління князя Володимира Великого. Соціальний захист нужденних за часів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха. Питання соціальної підтримки нужденних у “Повчанні дітям” В.Мономаха.

Основні поняття теми: соціальна підтримка, християнська концепція допомоги, церковно-монастирська форма опіки .

Семінарське заняття 1. Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі (2 год.)

Основні поняття теми: форми допомоги та взаємодопомоги у слов'янських громадах, ідеї соціальної справедливості, тенденції доброчинності в давньоруській державі.

Лекція 2. Церковна, державна, світська соціальна допомога у XIV-XVII ст. в Україні (2 год.)

Церковно-монастирська система благодійності. Традиції соціальної підтримки нужденних за часів козацтва. Виникнення приватної благодійності (патріарх Никон, А.Ордин-Нащокін, У.Осор'їна, В.Загоровський). Соціально-педагогічна діяльність братств. Початок утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки.

Основні поняття теми: Церковно-монастирська система благодійності, приватна благодійність.

Семінарське заняття 2. Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад (2 год.)

Основні поняття теми: філантропія, братські школи., козацтво

Лекція 3. Соціальна підтримка різних категорій населення в XVII - XIX ст. (2 год.)

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Створення системи громадської опіки, приказів громадської опіки. Започаткування адресної допомоги нужденним. Освітня та соціально-педагогічна діяльність народних шкіл. Державна політика щодо захисту дітей.

Основні поняття теми: суспільна опіка, приватна опіка, громадська опіка, народні школи

Семінарське заняття 3. Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII - XIX ст. (2 год.)

Основні поняття теми: церковно-монастирська благодійність, меценатство.

Лекція 4. Діяльність земств щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення (2 год.)

Роль земської (1864 р) та міської (1870 р.) реформ у формуванні соціально-педагогічної практики. Створення в Україні державних органів місцевого самоврядування.

Соціально-педагогічна підтримка дітей в освітній діяльності земств. Педагогічна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки. Соціально-педагогічна діяльність Б. Грінченка у земських школах. Започаткування соціальної підтримки дітей та підлітків, схильних до правопорушень у діяльності земств.

Основні поняття теми: *земська, міська реформи, соціальна підтримка*

Семінарське заняття 4. *Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки (2 год.)*

Основні поняття теми: *земська реформа, діяльність земських установ щодо опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.*

Семінарське заняття 5. *Вплив життєвого та творчого шляху Бориса Грінченка на становлення соціальної підтримки у другій полов. XIX-на поч. XX ст. (2 год.)*

Основні поняття теми: *соціальна спрямованість поглядів та ідей Б.Грінченка.*

Змістовий модуль 2

Лекція 5. Розвиток вітчизняної практики соціальної роботи на початку XX століття (2 год.)

Характеристика соціально-педагогічної роботи в установах соціальної підтримки дітей, позбавлених батьківського піклування. Роль дитячих майданчиків, дитячих колоній у вирішенні проблеми дитячої безпритульності. Форми соціально-педагогічної підтримки неповнолітніх правопорушників. Зміст соціально-педагогічної роботи комітетів опіки. Досвід соціально-педагогічної роботи школи радості Н. Шульмана та І. Рівеса. Зміст соціальної підтримки дітей-інвалідів (лікувально-виховні школи і допоміжні класи).

Основні поняття теми: *основні форми соціальної опіки, становлення соціальної роботи*

Лекція 6. Соціальна підтримка дітей в 30-70-х рр. XX ст. (2 год.)

Соціальна діяльність С. Шацького («Сетлемент», дитяча колонія «Бадьоре життя», дослідницькі станції Наркомпросу). Основні ідеї В. Сороки-Росинського. Досвід ресоціалізації неповнолітніх у діяльності А. Макаренка. Соціальна робота з підлітками із делінквентною поведінкою у різних соціальних інституціях (кримінальна міліція у справах неповнолітніх, інспекції у справах неповнолітніх, комісії у справах неповнолітніх, батьківські ради, опорні пункти охорони правопорядку, спеціальні школи для неповнолітніх правопорушників тощо). Основні ідеї В.О. Сухомлинського. Становлення та розвиток системи інтернатних закладів.

Основні поняття теми: *становлення розгалуженої системи соціального захисту та підтримки дітей та підлітків*

Семінарське заняття 6. *Практика соціального захисту дітей на початку XX ст. (2 год.)*

Основні поняття теми: *Ліга спасіння дітей В. Короленка, Рада соціальної допомоги при консультаційних центрах та школах, нормативне регулювання соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми правопорушниками на початку XX ст.*

Лекція 7. Соціальна робота в Україні наприкінці XX – початку XXI ст. (2 год.)

Етапи розвитку соціальної роботи в Україні. Роль Української Асоціації соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи у розвитку соціальної роботи. Започаткування підготовки соціальних працівників в Україні.

Соціокультурні та економічні чинники розвитку соціальної роботи в Україні. Законодавчі основи державної соціальної політики щодо дитинства (Закони України „Про соціальну роботу з дітьми та молоддю”, „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей”, „Про соціальні послуги”, „Про охорону дитинства”, „Про забезпечення

організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”, „Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”, Декларація „Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні”). Система соціальної роботи з дітьми та молоддю (служби у справах дітей, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, спеціалізовані формування ЦСССДМ (служба соціальної підтримки сімей; служба роботи з ін'єкційними споживачами наркотиків; мобільний консультативний пункт соціальної роботи в сільській та гірській місцевостях; віддалених районах міст; школа волонтерів; студентська соціальна служба тощо), заклади соціального обслуговування (центр соціально-психологічної допомоги; соціальний гуртожиток; соціальний центр матері та дитини; центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді тощо). Генеза центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Роль дитячих та неурядових організацій у розвитку соціальної роботи.

Основні поняття теми: *етапи розвитку соціальної роботи в Україні, соціокультурні та економічні чинники розвитку соціальної роботи в Україні, законодавчі основи державної соціальної політики*

Семінарське заняття 7. *Розвиток соціальної роботи у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. (2 год.)*

Основні поняття теми: *Генеза державної системи соціального захисту населення у 70-90-х рр. ХХ ст., соціальна робота з неповнолітніми із делінквентною поведінкою, особливості соціальної підтримки інвалідів, соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.*

МОДУЛЬ II
ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
Змістовий модуль 1 Соціальна робота як теорія, практика
та навчальна дисципліна

Лекція 1. Теоретичні основи соціальної роботи. (2 год.)

Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Сутність поняття «соціальна робота». Предмет та завдання соціальної роботи. Змістова характеристика соціальної роботи. Закономірності, функції соціальної роботи. Принципи соціальної роботи. Соціальна робота в системі наук. Соціальна робота як вид професійної діяльності. Зміст соціальної роботи як навчальної дисципліни.

***Основні поняття теми:** соціальна робота, соціальний працівник, соціальна політика предмет, завдання, функція, закономірність, принцип.*

Лекція 2-3. Тезаурус соціальної роботи (4 год.)

Поняття тезаурусу соціальної роботи. Групи понять і категорій соціальної роботи. Запозичені поняття та категорії соціальної роботи. Зміст загальних понять і категорій соціальної роботи. Характеристика специфічних понять і категорій соціальної роботи.

Семінарське заняття 1. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики (2 год.)

***Основні поняття теми:** понятійний апарат, явище, поняття, термін, термінологія, категорія, група понять і категорій соціальної роботи, соціум, соціальне середовище, соціальні відносини, соціалізація, соціальне виховання, соціальна активність, соціальна діяльність, соціальна реабілітація, соціальна адаптація, соціальний захист, соціальний інститут, соціальне інспектування, соціальна діагностика, соціальний педагог, соціальний працівник, соціальне обслуговування, соціальна профілактика, соціальне страхування, соціальний супровід, добродійність, волонтерський рух.*

Лекція 4. Сутність та структура соціальної роботи як професійної діяльності (2 год.)

Сутність понять «об'єкт», «суб'єкт», «клієнт». Характеристика категорій клієнтів соціальної роботи. Суб'єкти соціальної роботи. Структура соціальної роботи. Класифікація суб'єктів соціальної роботи. Рівні соціальної роботи. Основні напрями, функції, ресурси та ресурсне забезпечення соціальної роботи.

***Основні поняття теми:** об'єкт, суб'єкт, напрями соціальної роботи, функції, ресурс, ресурсне забезпечення.*

Змістовий модуль 2 Характеристика базових теорій
соціальної роботи

Лекція 5. Парадигми та теорії соціальної роботи (2 год.)

Соціальна робота як парадигмальна теорія і практика. Сутність поняття «теорія соціальної роботи». Класифікація теорій соціальної роботи за спорідненістю із соціально-гуманітарними науками: психологічні теорії соціальної роботи, соціологічні теорії соціальної роботи, комплексні (біопсихосоціальні) теорії соціальної роботи. Взаємозв'язок теорії і практики соціальної роботи.

Семінарське заняття 2. Парадигми та теорії соціальної роботи (2 год.)

***Основні поняття теми:** теорія соціальної роботи, психологічні теорії соціальної роботи, соціологічні теорії соціальної роботи, комплексні (біопсихосоціальні) теорії соціальної роботи, практика соціальної роботи.*

Лекція 6. Психологічні теорії соціальної роботи (2 год.)

Психодинамічна теорія соціальної роботи. Напрями розвитку сучасного психоаналізу. Техніки психодинамічної теорії. Біхевіористські і когнітивні теорії соціальної роботи. Гуманістично-екзистенційна теорія соціальної роботи.

Семінарське заняття 3. Використання психологічних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (2 год.)

Основні поняття теми: психодинамічна теорія соціальної роботи, фрустрація, перенесення (трансфер), контрперенесення, інтерпретація, біхевіористська теорія соціальної роботи, когнітивна теорія соціальної роботи, когнітивно-біхевіористська теорія соціальної роботи, гуманістична теорія соціальної роботи, екзистенційна теорія соціальної роботи.

Лекція 7. Соціологічні теорії соціальної роботи (2 год.)

Системна теорія соціальної роботи. Екологічна теорія соціальної роботи. Використання у соціальній роботі теорії ролей. Соціально-радикальна теорія соціальної роботи.

Семінарське заняття 4. Особливості Використання психологічних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (2 год.).

Основні поняття теми: системна теорія соціальної роботи, екологічна теорія соціальної роботи, ролі, соціально-радикальна теорія соціальної роботи

Лекція 8-9. Комплексні теорії соціальної роботи (2 год.)

Кризове втручання. Положення теоретичної основи кризового втручання. Методи кризового втручання. Зосереджена на завданні теорія соціальної роботи. Етапи діяльності відповідно до зосередженої на завданні теорії соціальної роботи. Сімейна терапія. Напрями сімейної терапії. Психосоціальна терапія. Соціально-педагогічна теорія соціальної роботи. Компоненти соціально-педагогічної теорії соціальної роботи.

Семінарське заняття 5. Роль комплексних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (2 год.).

Основні поняття теми: криза, кризове консультування, інтенсивний догляд (опіка), зосереджена на завданні теорія соціальної роботи, сімейна терапія, психосоціальна терапія, соціально-педагогічна теорія соціальної роботи, соціалізація, ре соціалізація.

МОДУЛЬ III.
ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
Змістовий модуль 1 Професійно-етичні основи соціальної роботи

Лекція 1. Деонтологія в етичній системі цінностей соціальної роботи. (2 год.)

Місце деонтології в етичній системі і системі цінностей професійної соціальної роботи. Роль деонтології в етичній системі і системі цінностей професійної соціальної роботи. Основні поняття та категорії деонтології соціальної роботи. Структура деонтології соціальної роботи. Методологія деонтології соціальної роботи. Соціальної роботи як необхідний суспільний інститут.

Семінарське заняття 1. Професійно значущі цінності соціальної роботи, їх роль та типологія (2 год.)

Основні поняття теми: поняття «деонтологія», цінності, цінності в соціальній роботі, етика, етичні засади, етичні норми.

Лекція 2. Нормативно-правове поле етики соціальної роботи. (2 год.)

Етичний кодекс – основа професійної діяльності. Конституція України та інші нормативно-правові документи. Професійно-етичний кодекс членів Української Асоціації соціальних працівників як система професійних дій. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників.

Семінарське заняття 2. Правова база соціальної роботи в Україні та за кордоном (2 год.)

Основні поняття теми: етика, мораль, моральна норма, цінності, ціннісні орієнтації, установки.

Лекція 3. Професійний обов'язок та професійна відповідальність у соціальній роботі (2 год.)

Поняття і сутність професійного обов'язку в соціальній роботі. Місце і роль обов'язку в соціальній роботі. Соціальний обов'язок. Особистий обов'язок. Моральний обов'язок. Поняття і сутність професійної відповідальності у соціальній роботі. Зовнішня і внутрішня моральна відповідальність. Позитивна і негативна відповідальність. Міра відповідальності. Проблеми розвитку та становлення особистості соціального працівника. Основні норми і заповіді професії соціального працівника. Вимоги до професійно-значущих особистісних якостей соціального працівника. Професійно-етичні критерії придатності у соціальній роботі.

Семінарське заняття 3. Професійний обов'язок та професійна відповідальність соціального працівника (2 год.)

Основні поняття теми: деонтологія, професійний обов'язок, відповідальність.

Змістовий модуль 2 Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника

Лекція 4. Професійно-особистісні якості соціального працівника (2 год.)

Професійно-особистісні характеристики соціального працівника: ціннісні орієнтації, інтереси, гуманне спрямування особистості. Особиста та соціальна відповідальність. Розвиненість почуття добра і справедливості, власної гідності тощо. Ввічливість, тактовність, простота і скромність. Порядність та людяність, емпатія, емоційна рівновага й терпимість тощо. Негативні моральні якості: егоїзм, індивідуалізм, грубість, зазнайство,

підлабузництво тощо. Високоморальність особистості соціального працівника.

Семінарське заняття 4. Роль деонтологічних потенціалу соціальної роботи та соціального працівника у вирішенні соціальних проблем (2 год.)

Основні поняття теми: особистість, середовище, виховання, самовдосконалення, знання, переконання.

Лекція 5. Особливості професійно-етичної свідомості соціального працівника (2 год.)

Поняття гуманістичної спрямованості особистості соціального працівника. Компоненти професійно-етичної свідомості соціального працівника. Основні чинники, що впливають на формування особистості фахівця соціальної роботи.

Семінарське заняття 5. Деонтологічні і деонтичні пріоритети і конфлікти (2 год.)

Основні поняття теми: особистість, середовище, виховання, самовдосконалення, знання, переконання.

Лекція 6. Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи (2 год.)

Професійно-етичні відносини та їх особливості в співдружності соціальних працівників. Моральні принципи співробітництва з колегами в інтересах своїх клієнтів. Етика спілкування з колегами по соціальній роботі: телефонна, усна й письмова мова.

Семінарське заняття 6. Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника (2 год.)

Основні поняття теми: етика, мораль, моральна норма, цінності, ціннісні орієнтації, установки.

Лекція 7. Особливості професійного етикету соціального працівника (2 год.)

Клієнти соціального працівника. Типи взаємин соціального працівника з клієнтами. Функції та ролі соціального працівника у взаєминах з клієнтами. Моральні якості соціального працівника. Етикет: сутність та зміст. Історичні аспекти становлення етикету як способу регуляції поведінки людини. Особливості ділового етикету соціального працівника. Принципи етикету у соціальній роботі. Вимоги етикету до зовнішнього вигляду, поведінки та спілкування соціального працівника.

Семінарське заняття 7. Особливості професійного етикету соціального працівника (2 год.)

Основні поняття теми: етикет, норми, культура, функція, роль.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи соціальної роботи»

Разом: 210 год., з них 46 год. – лекції, 38 год. – семінарські заняття, самостійна робота з підготовки до екзамену – 30 год., самостійна робота – 84 год., модульний контроль - 12 год. підсумковий контроль (екзамен).

Модулі	МОДУЛЬ І ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ (144 бали)						
	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		
Назва модуля	<i>Витоки соціальної роботи (69 балів)</i>				<i>Становлення та розвиток соціальної роботи в Україні (75 балів)</i>		
Теми лекцій	Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні	Церковна, державна, світська соціальна допомога у XIV-XVII ст. в Україні	Соціальна підтримка різних категорій населення в XVII - XIX ст.	Діяльність земств щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення	Розвиток вітчизняної практики соціальної роботи на початку XX століття	Соціальна підтримка дітей в 30-70-х рр. XX ст.	Соціальна робота в Україні наприкінці XX – початку XXI ст.
Кількість балів	1	1	1	1	1	1	1
Теми семінарських занять	Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі	Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад	Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII - XIX ст.	Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки	Вплив життєвого та творчого шляху Бориса Грінченка на становлення соціальної підтримки	Практика соціального захисту дітей на початку XX ст.	Розвиток соціальної роботи у другій половині XX – на початку XXI ст.
Кількість балів	(10 балів за роботу на двох трьох семінарах, 3 бали – за відвідування) - 13			(10 балів за роботу на двох трьох семінарах, 2 бали – за відвідування) - 12	(10 балів за роботу на двох трьох семінарах, 2 бали – за відвідування) - 12		
Виконання завдання для самостійної роботи	5 балів	5 балів	5 балів		15 балів	20 балів	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		

Модулі	МОДУЛЬ II ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ (124 бали)						
	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
Назва модуля	Соціальна робота як теорія, практика та навчальна дисципліна (45 балів)			Характеристика базових теорій соціальної роботи (79 балів)			
Теми лекцій	Теоретичні основи соціальної роботи	Тезаурус соціальної роботи	Сутність та структура соціальної роботи як професійної діяльності	Парадигми та теорії соціальної роботи	Психологічні теорії соціальної роботи	Соціологічні теорії соціальної роботи	Комплексні теорії соціальної роботи
Кількість балів	1	2	1	1	1	1	2
Теми семінарських занять		Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)		Парадигми та теорії соціальної роботи (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Використання психологічних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Особливості використання соціологічних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Роль комплексних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)
Кількість балів		11		11	11	11	11
Виконання завдання для самостійної роботи	5 балів			5 балів			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			

Модулі	МОДУЛЬ III ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ (144 бали)						
	Змістовий модуль 1 (66 балів)			Змістовий модуль 2 (78 балів)			
Назва модуля	Професійно-етичні основи соціальної роботи			Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника			
Теми лекцій	Деонтологія в етичній системі цінностей соціальної роботи	Нормативно-правове поле етики соціальної роботи	Професійний обов'язок та професійна відповідальність у соціальній роботі	Професійно-особистісні якості соціального працівника	Особливості професійно-етичної свідомості соціального працівника	Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи	Особливості професійного етикету соціального працівника
Кількість балів	1	1	1	1	1	1	1
Теми семінарських занять	Професійно значущі цінності соціальної роботи, їх роль та типологія (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Правова база соціальної роботи в Україні та за кордоном (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Професійний обов'язок та професійна відповідальність соціального працівника (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Роль деонтологічних потенціалів соціальної роботи та соціального працівника у вирішенні соціальних проблем (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Деонтологічні і етичні пріоритети і конфлікти (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)	Особливості професійного етикету соціального працівника (11 балів: 1-за відвідування, 10-за роботу на семінарському занятті)
Кількість балів	11	11	11	11	11	11	11
Виконання завдання для самостійної роботи	5 балів			5 балів			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)						
Розрахунок	$412:60=6,87$ <i>Студент набрав X балів; Розрахунок: X:6,87=XX балів. XX балів+бали за екзамен=Загальна кількість балів</i>						

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І. ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1

Тема 1. Історичні передумови виникнення соціальної роботи в Україні

Семінарське заняття 1. Започаткування допомоги нужденним в Київській Русі .(2 год.)

План заняття:

1. Основні форми допомоги та взаємодопомоги у слов'янських громадах.
2. Розвиток ідей соціальної справедливості у писемних пам'ятках Київської Русі.
3. Основні тенденції доброчинності в давньоруській державі (княжа доброчинність, монастирсько-церковна допомога).

Основна література: 2

Додаткова література: 18, 19, 20

Тема2. Церковна, державна, світська соціальна допомога у XIV-XVII ст. в Україні.

Семінарське заняття 2 . Соціальна спрямованість діяльності церковних, козацьких та братських громад .(2 год.)

План заняття:

1. Філантропічні функції братств в Україні.
2. Роль братських шкіл у соціальному вихованні дітей.
3. Виховання гуманізму і милосердя як одне з основних завдань козацької педагогіки.
4. Соціальна допомога нужденних за часів козацтва.

Основна література: 2, 15

Додаткова література: 19, 20, 27, 36

Тема 3. Соціальна підтримка різних категорій населення в XVII - XIX ст.

Семінарське заняття 3. Історія становлення церковно-монастирської та приватної благодійності в Україні у XVIII - XIX ст. .(2 год.)

План заняття:

1. Церковно-монастирська благодійність в XVIII-першій половині XIX ст.
2. Характеристика меценатства та приватної благочинності у XVIII ст.
3. Розвиток традицій українського благодійництва і меценатства у XIX ст.

Основна література: 2

Додаткова література: 26, 27, 36, 37

Тема 4. Діяльність земств щодо соціальної підтримки незахищених категорій населення.

Семінарське заняття 4. Соціальна спрямованість діяльності земських установ у сфері громадської опіки.(2 год.)

План заняття:

1. Вплив земської реформи на становлення соціальної підтримки та захисту незахищених категорій населення.
2. Соціально-педагогічна підтримка дітей в освітній діяльності земств.
3. Діяльність земських установ щодо опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
4. Освітньо-виховна діяльність громадських організацій в Україні у др. половині XIX ст.

Основна література: 2, 36

Додаткова література: 3, 15, 16, 54

Семінарське заняття 5. *Вплив життєвого та творчого шляху Бориса Грінченка на становлення соціальної підтримки у другій половині XIX - на поч. XX ст..(2 год.)*

План заняття:

1. Борис Грінченко - письменник, вчений, публіцист, громадський діяч.
2. Соціальна спрямованість поглядів та ідей Б.Грінченка
3. Унікальна родина Бориса Грінченка

Основна література: 23, 24

Змістовий модуль 2

Тема 5. Соціальна підтримка дітей в 30-70-х рр. XX ст.

Семінарське заняття 6. *Практика соціального захисту дітей на початку XX ст. (2 год.)*

План заняття:

1. Соціально-педагогічна діяльність Ліги спасіння дітей В. Короленка.
2. Досвід роботи Ради соціальної допомоги при консультаційних центрах та школах.
3. Зміст та напрями соціально-педагогічної роботи Ради захисту дітей.
4. Нормативне регулювання соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми правопорушниками на початку XX ст.

Основна література: 2, 8, 36

Додаткова література: 28, 46

Тема 7. Соціальна робота в Україні наприкінці XX – початку XXI ст.

Семінарське заняття 7. *Розвиток соціальної роботи у другій половині XX – на початку XXI ст. (2 год.)*

План заняття:

1. Напрями соціально-педагогічної роботи загальноосвітніх навчальних закладів та позашкільних установ у 70-80-х рр. XX ст.
2. Генеза державної системи соціального захисту населення у 70-90-х рр. XX ст.
3. Становлення та розвиток системи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
4. Соціальна робота з неповнолітніми із делінквентною поведінкою в різних соціальних інститутах (загальноосвітні навчальні заклади, школи соціальної реабілітації, служби у справах дітей, притулки для неповнолітніх, приймальники-розподільники).
5. Особливості соціальної підтримки інвалідів.
6. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Основна література: 12, 15, 36

Додаткова література: 7, 54

МОДУЛЬ II
ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
Змістовий модуль 1

Соціальна робота як теорія, практика та навчальна дисципліна

Тема. Тезаурус соціальної роботи

Семінарське заняття 1. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики (2 год.).

План заняття:

1. Зв'язок соціальної роботи з наукою соціологія.
2. Зв'язок соціальної роботи з наукою політологія та право.
3. Зв'язок соціальної роботи з наукою психологія.
4. Зв'язок соціальної роботи з наукою соціальна педагогіка.
5. Зв'язок соціальної роботи з етнологією
6. Зв'язок соціальної роботи з медициною.

Основна література: 4, 12, 14

Додаткова література: 17, 40, 45, 48

Змістовий модуль 2

Характеристика базових теорій соціальної роботи

Тема. Парадигми та теорії соціальної роботи

Семінарське заняття 2. Парадигми та теорії соціальної роботи (2 год.)

План заняття

1. Соціальна робота як парадигмальна теорія і практика.
2. Класифікація теоретичних моделей соціальної роботи (психологічні, соціологічні, комплексні).
3. Взаємозв'язок теорії і практики соціальної роботи.

Основна література: 4, 5, 9, 10, 14

Додаткова література: 17, 22, 25, 35, 38

Тема. Психологічні теорії соціальної роботи

Семінарське заняття 3. Використання психологічних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (2 год.)

План заняття

1. Психологічні теорії соціальної роботи
2. психодинамічна теорія соціальної роботи
3. когнітивно-біхевіристська теорія соціальної роботи
4. гуманістично-екзистенційна теорія соціальної роботи

Основна література: 4, 5, 9, 10, 14

Додаткова література: 17, 22, 25, 35, 38, 46, 48

Тема. Соціологічні теорії соціальної роботи

Семінарське заняття 4. Особливості використання соціологічних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (2 год.)

План заняття

1. Соціологічно орієнтовані теорії соціальної роботи.
2. Системна теорія соціальної роботи.

3. Екологічна теорія соціальної роботи.
4. Використання у соціальній роботі теорії ролей і стигматизації.
5. Соціально-радикальна теорія соціальної роботи.

Основна література: 4, 5, 9, 10, 14

Додаткова література: 17, 22, 25, 35, 38, 46, 48

Тема . Комплексні теорії соціальної роботи

Семінарське заняття 5. Роль комплексних теорій соціальної роботи у практичній діяльності соціальних працівників (2 год.)

План заняття

1. Кризове втручання. Положення теоретичної основи кризового втручання. Методи кризового втручання.
2. Зосереджена на завданні теорія соціальної роботи. Етапи діяльності відповідно до зосередженої на завданні теорії соціальної роботи.
3. Сімейна терапія. Напрями сімейної терапії.
4. Психосоціальна терапія.
5. Соціально-педагогічна теорія соціальної роботи. Компоненти соціально-педагогічної теорії соціальної роботи.

Основна література: 4, 5, 9, 10, 14

Додаткова література: 17, 22, 25, 35, 38, 46, 48

МОДУЛЬ II

ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1 Професійно-етичні основи соціальної роботи

Тема. Деонтологія в етичній системі цінностей соціальної роботи

Семінарське заняття 1. Професійно значущі цінності соціальної роботи, їх роль та типологія (2 год.).

План заняття:

1. Поняття «етика» і «мораль». Структура й функції моралі.
2. Поняття про цінності. Цінності й ціннісні орієнтації в професійній діяльності.
3. Мета й завдання етики соціальної роботи.
4. Функції й принципи етики соціальної роботи.
5. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України.

Основна література: 1, 13

Додаткова література: 31, 32

Тема. Нормативно-правове поле етики соціальної роботи

Семінарське заняття 2. Правова база соціальної роботи в Україні та за кордоном (2 год.)

План заняття

1. Правова база соціальної роботи за кордоном
2. Законодавство України, дотичне до надання соціальних послуг.
3. Регламентація відносин соціальної роботи в Україні.
4. Соціальні стандарти.

Основна література: 1, 7, 12, 13

Додаткова література: 20, 31, 32, 55

Тема. Професійний обов'язок та професійна відповідальність у соціальній роботі
Семінарське заняття 3. Професійний обов'язок та професійна відповідальність
соціального працівника (2 год.)

План заняття

1. Відповідальність та обов'язок соціального працівника перед суспільством та державою.
2. Відповідальність та обов'язок соціального працівника перед професією.
3. Відповідальність та обов'язок соціального працівника перед професійною групою (колегами).
4. Професійний обов'язок соціального працівника по відношенню до клієнта.
5. Обов'язок соціального працівника перед самим собою

Основна література: 1, 7, 12, 13

Додаткова література: 20, 31, 32, 44, 45, 46, 55

Змістовий модуль 2

Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника

Тема. Професійно-особистісні якості соціального працівника
Семінарське заняття 4. Роль деонтологічних потенціалів соціальної роботи та
соціального працівника у вирішенні соціальних проблем (2 год.)

План заняття

1. Покликання соціального працівника.
2. Моральні знання. Моральні переконання. Моральна потреба.
3. Роль професійної моралі у формуванні особистості соціального працівника. Чесність. Совісність. Об'єктивність. Справедливість. Тактовність. Уважність і спостережливість. Терпимість. Витримка і самовладання. Доброта. Любов до людей. Самокритичність. Адекватність самооцінки. Терпіння. Комунікбельність. Оптимізм. Сила волі. Емпатія.
4. Прагнення до самовдосконалення. Творче мислення.

Основна література: 1, 7, 12, 13

Додаткова література: 20, 31, 32, 44, 45, 46, 55

Тема. Особливості професійно-етичної свідомості соціального працівника
Семінарське заняття 5. Деонтологічні і деонтичні пріоритети і конфлікти (2 год.)

План заняття

1. Сутність поняття «деонтологічний конфлікт»
2. Установки соціального працівника щодо розв'язання деонтологічних конфліктів.
3. Етична дилема в соціальній роботі.
4. Конфіденційність і інтереси суспільства.
5. Необхідність говорити правду й інтереси клієнта.
6. Патерналізм і самовизначення.
7. Принцип рівності й нерівний розподіл обмежених ресурсів.

Основна література: 1, 7, 13

Додаткова література: 20, 31, 32, 44, 45, 55

Тема. Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи
Семінарське заняття 6. Особливості етичної культури та її зв'язок з професійним іміджем соціального працівника (2 год.)

План заняття

1. Етична культура та її складові.
2. Поняття іміджу соціального працівника як мистецтва подобатись і як мистецтва впливу на оточуючих у соціальній роботі.
3. Складові зовнішньої та внутрішньої привабливості іміджу соціального працівника (його особистісні якості, які необхідні для створення позитивного іміджу тощо).
4. Взаємозв'язок між працівниками соціальних служб і клієнтом

Основна література: 1, 7, 13

Додаткова література: 20, 31, 32, 40, 41, 42, 55

Тема. Особливості професійного етикету соціального працівника
Семінарське заняття 7. Особливості професійного етикету соціального працівника (2 год.)

План заняття

1. Історичні аспекти становлення етикету як способу регуляції поведінки людини.
2. Етика й етикет: загальне та особливе.
3. Принципи етикету у соціально-педагогічній діяльності.
4. Вимоги етикету до зовнішнього вигляду, поведінки та спілкування соціального педагога з клієнтами, колегами, керівництвом.
5. Охарактеризуйте особливості сучасного ділового етикету.
6. Особливості ділового етикету соціального працівника.
7. Місце та роль ділового етикету у соціальній роботі.

Основна література: 1, 7, 13

Додаткова література: 20, 31, 32, 39, 40, 41, 42, 55

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Для самостійної роботи студентам пропонується кілька завдань, що мають підсумовувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу. Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів, безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях. Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студента глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійно досліджувати проблему шляхом пошуку і аналізу спеціальної літератури з різних галузей знань, розвиває вміння викладати та відстоювати власну точку зору. Завдання виконуються у зошитах для самостійної роботи та подаються на підсумковому занятті відповідного модуля.

МОДУЛЬ І ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Тема 1. Витоки соціальної роботи (6 год)

1. Підготувати інформацію про діяльність у сфері соціального захисту (Іван Вишенський, Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Іов Борецький, Памво Беринда).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ

Тема 2. Становлення соціальної роботи в XVIII -XIX ст. (10 год)

1. Підготувати інформацію про діяльність трьох українських чи російських благодійників та/або благодійних організацій.
2. Здійснити порівняльний аналіз систем суспільної опіки за часів Петра I та Катерини II

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ

Тема 3. Розвиток соціальної роботи у XX – на початку XXI ст. (12 год)

1. Підготувати реферат „Детермінанти протиправної поведінки неповнолітніх у (20-х рр. XX ст.; 30-х рр. XX ст.; 50-60-х рр. XX ст.; 70-80-х рр. XX ст.; 90-х рр. XX ст.; на початку XXI ст.).
Період студент обирає самостійно.

2. Написати есе „Портрет бездоглядної дитини: історія та сучасність”.

МОДУЛЬ І ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1.

Соціальна робота як теорія, практика та навчальна дисципліна

Тема 1. Соціальна робота як теорія, практика та навчальна дисципліна (9 год.)

Скласти таблицю тезаурусу соціальної роботи: соціальна політика, соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальний супровід, соціальне обслуговування, соціальні послуги, соціальна допомога, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальний працівник, використовуючи не менше трьох джерел на кожне визначення.

автор	поняття	визначення	джерело
-------	---------	------------	---------

Змістовий модуль 2 Характеристика базових теорій соціальної роботи

Тема 2. Характеристика базових теорій соціальної роботи (19 год)

Підготувати відповідь на одне із запитань (за вибором студента):

1. Наведіть і охарактеризуйте оптимальну класифікацію теорій і теоретичних підходів у соціальній роботі.
2. У чому полягають особливості психологічних теорій соціальної роботи.
3. Які основні концепції охоплює теорія ролей. Як їх використовують у соціальній роботі.

4. Проаналізуйте центральну ідею екологічної теорії.
5. Наведіть основні ідеї, в які закорінена соціально-педагогічна теорія соціальної роботи.

МОДУЛЬ III ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1

Професійно-етичні основи соціальної роботи

Тема 1. Професійно-етичні основи соціальної роботи (12 год.)

1. Розробити термінологічний словник до модуля.
2. Розробити схему «Етапи розвитку деонтології соціальної роботи за кордоном та в Україні».

Змістовий модуль 2.

Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника

Тема 2. Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника (16 год.)

1. Дати порівняльну характеристику етичних принципів на основі кодексів соціального працівника, практичного психолога, медичного працівника. Представити у вигляді таблиці.
2. Розробити персональний словник-довідник, що розкриває зміст найважливіших особистих якостей соціального працівника.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
МОДУЛЬ I. ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ			
Змістовий модуль 1			
Теми 1-4. Витоки соціальної роботи (16 год.)	семінарське заняття., модульний контроль,	15	I-III
Змістовий модуль 2			
Теми 5-7. Становлення та розвиток соціальної роботи в Україні (12 год)	семінарське заняття., модульний контроль,	35	IV - VI
<i>Разом: 28 год</i>		<i>Разом: 50 балів</i>	
МОДУЛЬ II. ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ			
Змістовий модуль 1 Соціальна робота як теорія, практика та навчальна дисципліна			
Теми 1-3. Теоретичні основи соціальної роботи Тезаурус соціальної роботи Сутність та структура соціальної роботи як професійної діяльності (9 год.)	семінарське заняття., модульний контроль, іспит	5	I-III
<i>Разом: 9 год</i>		<i>Разом: 5 балів</i>	
Змістовий модуль 2 Характеристика базових теорій соціальної роботи			
Теми 4-7. Парадигми та теорії соціальної роботи Психологічні теорії соціальної роботи Соціологічні теорії соціальної роботи Комплексні теорії соціальної роботи (19 год.)	семінарське заняття, модульний контроль, іспит	5	IV - VI
<i>Разом: 19 год.</i>		<i>Разом: 5 балів</i>	
МОДУЛЬ II. ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ			
Змістовий модуль 1 Професійно-етичні основи соціальної роботи			
Тема 1-3. Деонтологія в етичній системі цінностей соціальної роботи. Нормативно-правове поле етики соціальної роботи. Професійний обов'язок та професійна відповідальність у соціальній роботі (12 год.)	семінарське заняття, модульний контроль, іспит	5	I-III
<i>Разом: 12 год.</i>		<i>Разом: 5 балів</i>	
Змістовий модуль 2. Професійно-етичні вимоги до діяльності соціального працівника			
Теми 4-7. Професійно-особистісні якості соціального працівника. Особливості професійно-етичної свідомості соціального працівника. Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи. Особливості професійного етикету соціального працівника (16 год.)	семінарське заняття, модульний контроль, іспит	5	IV - VI
<i>Разом: 16 год.</i>		<i>Разом: 5 балів</i>	
<i>Всього разом: 84 год.</i>		<i>Всього разом: 70 балів</i>	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студента з дисципліни «Основи соціальної роботи» оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

Система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни
«Основи соціальної роботи»

Вид діяльності	Бал	∑ балів
1. Відвідування лекцій	1	23 x 1 = 23
3. Відвідування семінарських занять	1	19 x 1 = 19
4. Виконання семінарських занять	10	150
6. Самостійна робота	5, 15, 20	70
7. Виконання мод. контр. роботи	25	6 x 25 = 150
РАЗОМ БАЛІВ		412
РОЗРАХУНОК КОЕФІЦІЕНТУ		412:60 = 6,87

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Форма контролю – екзамен. Коефіцієнт з даної дисципліни дорівнює **6,87** ($412 : 60 = 6,87$).

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат, есе.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 7.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ЕКТС

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за традиційною системою (4-бальна шкала)
A	90-100 балів	ВІДМІННО – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	ДУЖЕ ДОБРЕ – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	ДОБРЕ – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	ЗАДОВІЛЬНО -посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	ДОСТАТНЬО - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	НЕЗАДОВІЛЬНО з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	НЕЗАДОВІЛЬНО з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань(умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ презентації теоретичного матеріалу в Power Point
- ✓ роздаткові матеріали для самостійної роботи студента під час семінарських занять;
- ✓ контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ тести

X. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Передумови виникнення соціальної роботи
2. Розвиток ідей соціальної справедливості у писемних пам'ятках Київської Русі.
3. Соціальна спрямованість діяльності Київських князів
4. Становлення соціальної роботи в сільських громадах
5. Благодійність та її роль у соціальному захисту населення
6. Соціально-педагогічна діяльність благодійних товариств та приватних благодійників
7. Вплив земської реформи на становлення соціальної підтримки та захисту незахищених категорій населення
8. Соціально-економічна ситуація безпритульності та злочинності неповнолітніх на початку ХХ століття
9. Соціальний захист дітей, що втратили батьківську опіку на поч. 20 ст.
10. Діяльність благодійних організацій щодо соціального захисту та підтримки дітей під час Великої вітчизняної війни
11. Соціально-педагогічна діяльність земств
12. Генеза центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
13. Етапи розвитку соціальної роботи в Україні.
14. Роль Української Асоціації соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи у розвитку соціальної роботи.
15. Роль дитячих та неурядових організацій у розвитку соціальної роботи.
16. Сутність поняття «соціальна робота». Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Предмет та завдання соціальної роботи.
17. Закономірності, функції соціальної роботи.
18. Змістова характеристика соціальної роботи. Принципи соціальної роботи.
19. Зв'язок соціальної роботи з іншими науками та галузями суспільної практики.
20. Соціальна робота як вид професійної діяльності.
21. Зміст соціальної роботи як навчальної дисципліни.
22. Поняття тезаурусу соціальної роботи.
23. Сутність поняття «теорія соціальної роботи». Призначення теорії соціальної роботи.
24. Групи понять і категорій соціальної роботи. З
25. Запозичені поняття та категорії соціальної роботи.
26. Зміст загальних понять і категорій соціальної роботи.
27. Характеристика специфічних понять і категорій соціальної роботи.
28. Класифікація теорій соціальної роботи.
29. Характеристика психологічних теорій соціальної роботи
30. Характеристика соціологічних теорій соціальної роботи.
31. Характеристика комплексних теорій соціальної роботи.
32. Психодинамічна теорія соціальної роботи.
33. Напрями розвитку сучасного психоаналізу.
34. Техніки психодинамічної теорії.
35. Біхевіористські і когнітивні теорії соціальної роботи.
36. Гуманістично-екзистенційна теорія соціальної роботи.
37. Системна теорія соціальної роботи.
38. Екологічна теорія соціальної роботи.
39. Використання у соціальній роботі теорії ролей.
40. Соціально-радикальна теорія соціальної роботи.
41. Кризове втручання. Положення теоретичної основи кризового втручання.
42. Методи кризового втручання.
43. Зосереджена на завданні теорія соціальної роботи. Етапи діяльності відповідно до

- зосередженої на завданні теорії соціальної роботи.
44. Сімейна терапія. Напрями сімейної терапії.
  45. Психосоціальна терапія.
  46. Соціально-педагогічна теорія соціальної роботи. Компоненти соціально-педагогічної теорії соціальної роботи.
  47. Сутність понять «об'єкт», «суб'єкт», «клієнт». Характеристика категорій клієнтів соціальної роботи.
  48. Суб'єкти соціальної роботи. Класифікація суб'єктів соціальної роботи.
  49. Структура соціальної роботи.
  50. Рівні соціальної роботи.
  51. Основні напрями соціальної роботи.
  52. Ресурси та ресурсне забезпечення соціальної роботи.
  53. Місце деонтології в етичній системі і системі цінностей професійної соціальної роботи.
  54. Основні поняття та категорії деонтології соціальної роботи
  55. Структура деонтології соціальної роботи.
  56. Методологія деонтології соціальної роботи.
  57. Етичний кодекс – основа професійної діяльності.
  58. Професійно-етичний кодекс членів Української Асоціації соціальних працівників як система професійних дій. Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників.
  59. Поняття і сутність професійного обов'язку в соціальній роботі. Місце і роль обов'язку в соціальній роботі.
  60. Поняття і сутність професійної відповідальності у соціальній роботі.
  61. Проблеми розвитку та становлення особистості соціального працівника. Основні норми і заповіді професії соціального працівника.
  62. Вимоги до професійно-значущих особистісних якостей соціального працівника. Професійно-етичні критерії придатності у соціальній роботі.
  63. Професійно-особистісні характеристики соціального працівника: ціннісні орієнтації, інтереси, гуманне спрямування особистості.
  64. Поняття гуманістичної спрямованості особистості соціального працівника.
  65. Компоненти професійно-етичної свідомості соціального працівника.
  66. Основні чинники, що впливають на формування особистості фахівця соціальної роботи.
  67. Професійно-етичні відносини та їх особливості в співдружності соціальних працівників.
  68. Моральні принципи співробітництва з колегами в інтересах своїх клієнтів.
  69. Етика спілкування з колегами по соціальній роботі.
  70. Типи взаємин соціального працівника з клієнтами. Функції та ролі соціального працівника у взаєминах з клієнтами.
  71. Моральні якості соціального працівника.
  72. Етикет: сутність та зміст. Історичні аспекти становлення етикету як способу регуляції поведінки людини.
  73. Особливості ділового етикету соціального працівника.
  74. Принципи етикету у соціальній роботі.
  75. Вимоги етикету до зовнішнього вигляду, поведінки та спілкування соціального працівника.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. / Васянович Г. П. – Львів : Сполум, 2010. – 420 с.
2. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи в Україні : конспект лекцій / Горілий А. Г. – Тернопіль: ТАНГ, 2001. – 68 с.
3. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века) / К. В. Кузьмин, Б. А. Сутырин. – М. : Академический Проект, 2002. – 480 с.
4. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. – 3-е вид., доп. та перероб. – К. : МАУП, 2013. – 168 с.
5. Лукашевич М. П. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. / М. П. Лукашевич, Т. В. Семігіна. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2014. – 368 с.
6. Поліщук В. А. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи : курс лекцій / В. А. Поліщук, О. І. Янкович. – Тернопіль : ТДПУ, 2009. – 256 с.
7. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за ред. І. Д. Звереві ; М-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання АПН України. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
8. Социальная педагогика : курс лекций / под общ. ред. М. А. Галагузовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 416 с.
9. Соціальна робота : навч. посіб. / К. М. Левківський, В. Л. Кулініченко, В. Є. Слушаєва та ін. – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – 372 с.
10. Соціальна робота: теорії та методи соціальної роботи : у 3-х ч. / Бойко А. М., Бондаренко Н. Б., Брижувата О. С. ; за ред. Т. В. Семігіної, І. М. Григи. – К. : ВД „Києво-Могилянська Академія”, 2004. – Ч. 2. – 224 с.
11. Социальная работа: теория и практика : учеб. пособ. / отв. ред. Е. И. Холостова, А. С. Сорвина. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 427 с.
12. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко ; за заг. ред. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 233 с.
13. Спіріна Т. П. Етика соціально-педагогічної діяльності : навч.-метод. посіб. / Т. П. Спіріна. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. – 247 с.
14. Теорії і методи соціальної роботи : підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. – 3-е вид. – К. : Академвидав, 2012. – 328 с.
15. Якса Н. В. Історія соціальної педагогіки : метод. посіб. / Якса Н. В. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 156 с.
16. Янкович О. Історія соціальної педагогіки / соціальної роботи : навч. посіб. / О. Янкович, В. Поліщук. – Тернопіль : ТДПУ, 2004. – 213 с.

Додаткова:

17. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть : монографія / за ред. А. Й. Капської. – К. : УДЦССМ, 2001. – 344 с.
18. Андреева И. Н. Антология по истории и теории социальной педагогики / Андреева И. Н. – М.: Академа, 2000. – 176 с.
19. Антология педагогической мысли Древней Руси и Русского государства XIV – XVII вв. – М. : [б. и.], 1985. – 245 с.
20. Антология социальной работы : в 5 т. / сост. М. В. Фирсов. – М. : Сварогъ-НВФ СПТ, 1995. – Т. 5. Социальная политика и законодательство в социальной работе. – 544 с.

21. Антология социальной работы : в 5 т. / сост. М. В.Фирсов. – М. : Сварогъ- НВФ СПТ, 1995.– Т. 2. Феноменология социальной патологии. – 400 с.
22. Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота : терм.-понятійн. слов. / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасюк. – К. : МАУП, 2005. – 560 с.
23. Грінченко Б. Зібрання творів. Педагогічна спадщина. Кн. 1 / упоряд. О. М. Мислива, А. І. Мовчун, В. В. Яременко; вступ. слово В. О. Огнев'юка; передм., комент., прим. В. В. Яременка. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2013. – 544 с.
24. Грінченко Б. Зібрання творів. Педагогічна спадщина. Кн. 2 / упоряд. О. М. Мислива, А. І. Мовчун, В. В. Яременко; вступ. слово В. О. Огнев'юка; передм., комент., прим. В. В. Яременка. – К. : [Київ. ун-т ім. Б. Грінченка], 2013. – 545 с.
25. Гусякова Л. Г. Основы теории социальной работы : учеб. пособ. / Л. Г. Гусякова, Е.И Холостова. – М. : ГАСБУ, 1997. – 187 с.
26. Добročинність в Україні: минуле, сучасність, майбутнє. – К. : [б. в.], 1998. – 113 с.
27. Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці : зб. наук. пр. – Івано-Франківська : [б. в.], 2005. – 115 с.
28. Елфимова Н. В. История социальной работы : учеб.-метод. пособ. / Елфимова Н. В. – М. : Соціум, 2001. – 112 с.
29. Карпенко О. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : монографія / Олена Карпенко ; М-во освіти і науки України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К.-Дрогобичі : КОЛО, 2007. – 369 с.
30. Коваль М. В. Україна в другій світовій та першій вітчизняній / Коваль М. В. – К. [б. в.], 1988. – 189 с.
31. Медведева Г. П. Профессионально-этический кодекс: теоретические и методологические проблемы. – М. : [б. и.], 2004. – 152 с.
32. Медведева Г. П. Профессионально-этические основы социальной работы : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Г. П. Медведева. – М. : Издательский центр «Академія», 2007. – 272 с.
33. Мельников В. П. История социальной работы в России : учеб. пособ. / В. П. Мельников, Е. И. Холостова. – М. : Маркетинг, 2001. – 344 с.
34. Мигович І. Становлення соціальної роботи як науки в Україні / І. Мигович // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1–2. – С. 13–17.
35. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи / Пейн М. – К. : [б. в.], 2000. – 456 с.
36. Ромм Т. А. История социальной педагогики : учеб. пособ. / Ромм Т. А. – Ростов н/Д : Феникс, 2010. – 346 с.
37. Сейко Н.А. Добročинність у сфері освіти України (XIX – поч. XX ст.): Київський учбовий округ / Наталя Сейко : монографія. – Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2006. – 448 с.
38. Сидоров В. Н. Теория и практика групповой социальной работы : учебно-метод. пособ. : у 2–х ч. – Донецк : ДОЦССМ, 2001. – Ч.1. Исходные концепты групповой социальной работы. – 44 с.
39. Соціальна термінологія : словник-довідник / П. М. Василенко, В. С. Васильченко, В. М. Галицький, П. В. Швець. – К. : Знання України, 2007. – 368 с.
40. Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко ; за заг. ред. І. Д. Звереві, Г. М. Лактіонової. – К. : Наук. світ, 2003. – 233 с.
41. Соціальна робота з дітьми, молоддю, жінками, різними категоріями сімей :

аналітичний звіт щодо діяльності центрів соціальних служб для молоді / упор. Р. Г. Драпушко, С. В. Толстоухова, О. К. Шатохіна, Л. І. Шамрай. – К. : [б. в.], 1999. – 140 с.

42. Соціальна робота : короткий енциклопедичний словник : [в 7 ч.] / [В. П. Андрущенко, В. П. Бех, В. А. Башкірев та ін.] ; за ред. С. В. Толстоухової. – К. : ДЦССМ, 2002. – Ч. 4. – 536 с.

43. Соціальна робота : хрестоматія / В. П. Андрущенко, В. І. Астахова, М. П. Лукашевич та ін. – К. : ДЦССМ, 2001. – 396 с.

44. Социальная работа : словарь-справочник / сост. Е. П. Агапов, В. И. Агапов, В. Д. Альперович и др. ; под ред. В. И. Филоненко. – М. : Контур, 1998. – 480 с.

45. Социальная работа : учебник для студентов вузов / под общ. ред. В. И. Курбатова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2000. – 576 с.

46. Социальная работа: история, теория и практика : науч.- учеб.- метод. пособ. / С. Я. Марченко, Н. С. Кратинев, Л. Ц. Ваховский и др. – Луганськ : Альма-матер, 2002. – 158 с.

47. Фирсов М. В. История социальной работы в России : учеб. пособ. для студ. / Фирсов М. В. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 256 с.

48. Фирсов М. В. Теория социальной работы : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / М. В. Фирсов, Е. Г. Студенова. – М. : ВЛАДОС, 2001. – 432 с.

49. Фирсов М. В. История социальной работы в России : учеб. пособ. / Фирсов М. В. – М. : ВПАДОС, 1999. – 217 с.

50. Холостова Е. И. Становление теории социальной работы / Холостова Е. И. – М. : [б. и.], 1999. – 58 с.

51. Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки / под ред. А. И. Пискунова. – М. : [б. и.], 1991. – 324 с.

52. Шмелева Н. Б. Формирование и развитие личности социального работника как профессионала : учеб. пособ. / Наталья Борисовна Шмелева. – М. : Дашков и К, 2006. – 194 с.

53. Энциклопедия социальной работы : в 3-х т. – М. : Центр общечеловеческих ценностей, 1993. – Т. 1. – 480 с.

54. Янченко Т. В. Соціально-педагогічна підтримка дітей в Україні в історичному контексті: монографія / О. Г. Карпенко, Т. В. Янченко. – К. : НПУ, 2006. – 159 с.

55. Ярская-Смирнова Е. Р. Профессиональная этика социальной работы / Е. Р. Ярская-Смирнова. – М. : Ключ-С, 1998. – 96 с.

Робоча програма навчального курсу
"ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ"

Укладачі: *Клішевич Наталія Анатоліївна*, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка
Тимошенко Наталія Євгенівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка